

Кістові риби

Окунеподібні

Окунеподібні (Perciformes) — ряд променевиx риб, що включає біля 40 % видів кісткових риб. Налічується понад 6000 видів і близько 150 родин цього ряду. Характерні особливості: частина променів плавців має вид нерозчленованих гострих шпильок, черевні плавці зазвичай розташовані під грудними, а іноді і попереду них. Плавальний міхур не сполучається з кишечником.

Звичайний прісноводний окунь (*Perea fluviatilis*) водиться в річках і озерах майже всього Старого і Нового Світу, до висоти 1000 м над рівнем моря. На тулубі мідно-жовтого або злегка зеленкуватого кольору видно від 5 до 9 поперечних темних смуг. Довжина тулуба окунів рідко перевищує 25 см, а вага — 1 кг, хоча зрідка трапляються екземпляри, що важать і до 4 кг. Улюбленим місцеперебуванням окуня є озера з чистою водою; в річках він тримається ближче до берега, в затоках і затонах, де течія не швидка, але середини річки, де проходить головна течія, уникає. Хоча в більшості випадків окунь тримається в поверхневих шарах води, іноді опускається і на дуже значну глибину. В окуня, котрого витягли з великої глибини, шлунок вивертається внаслідок тиску плавального міхура, що дуже розширився, і випинається в ротову порожнину. Ненажерливість окуня вражаюча. Іноді це йому дорого коштує, коли під час поспішного проковтування схопленої ним здобичі остання — яка-небудь колючопера рибка — встигає розвернутися в широко розкритій пащі і прослизнути в одну із зябрових щілин, де й застряє своїми колючими плавцями.

Морський карась за формою тіла він нагадує карася сріблястого. Спинний плавець у морського карася тягнеться майже від голови до хвоста. У роті великі зуби. Боки тіла світло-жовті із сріблястим відтінком, спина темніша із золотистим відтінком. Біля основи грудного плавця та на хвостовому стеблі є темно-сірі плями.

Живе біля берегів, переважно серед рослинності, на глибині 8—10 м, виходить на піщані мілини глибиною до 2 м. Рано навесні він мігрує в прибережну зону, але з настанням спеки відходить на глибші місця, де прохолодніша вода. Тримається табунами, в яких налічується до двох-трьох десятків особин. Надзвичайно обережна риба. Живиться водоростями, рачками, черв'яками. Здобич шукає в придонних шарах і в товщі води.

Нереститься влітку. Самки відкладають близько 100—130 тис. ікринок.

Форма тіла різко змінюється в процесі його розвитку. Найінтенсивніше це відбувається в перші три-чотири місяці, коли мальок найшвидше росте. Висота тіла дуже збільшується в період переходу малька на придонне живлення. Збільшення висоти тіла супроводиться збільшенням його товщини внаслідок посиленого розвитку м'язів. Чотирирічні особини мають довжину понад 13 см. У Чорному морі найчастіше зустрічаються морські карасі завдовжки понад 15 см, зрідка — не більш як 30 см. Промислове значення його невелике.

Бичкові (Gobiidae). Це одна з найбільших родин риб, яка налічує понад 2 тис. видів з більш як 200 родів. У викопному стані відомі з нижнього еоцену. Більшість відносно малі, характерні розміри — менше за 10 см довжиною. До цієї родини входять найменші хребетні у світі — представники родів *Grimmaton* і *Pandaka*, які сягають максимальної довжини до 1 см. Також є відносно великі за розмірами бички, як-от види з родів *Gobioides*, або *Regiophthalmodon*, що сягають більш за 30 см довжиною. Деякі мають значення для людини, як промислові види, а також як об'єкти живлення для важливих промислових риб, таких як тріска, пікша, камбали, та ін. Деякі види є об'єктами акваріумістики.

Зубаткові (Anarhichadidae) Цих риб не дарма назвав народ зубатками — їхні потужні зуби, і насамперед, що стирчать із рота ікла, впадають в око. А прогледити — зубатка може нагадати: хапнувши за ногу рибалку, вона здатна прокусити чобіт, а то й дістати до тіла. Все це породило чимало легенд про досить хижу вдачу зубаток, аж до повір'я, що ходило у середні віки, начебто зубатки заздалегідь збираються на тім місці, де повинне відбутися аварія корабля, щоб поласувати рідкісною здобиччю.

Звичайно, зубатки пускають свої ікла в хід, не тільки обороняючись, але й нападаючи на інших риб, іноді й на інших зубаток. Однак це трапляється не так вже часто, ікла звичайно вживаються для іншої мети, а саме для відривання від дна молюсків, що чіпляються за нього, голкошкірих і ракоподібних, ракушки й панцири яких зубатки дроблять або розривають бугорковидними й конічними зубами, що сидять на піднебінні й на нижній щелепі за іклами. Від такої роботи зуби швидко зношуються, адже термін їхньої служби невеликий: щороку, у ті місяці, коли води в місцях перебування зубаток охолоджуються, всі старі зуби вивалюються, а з-під них піднімаються нові зуби на нових, поки ще м'яких цоколях. У цей час зубатки полюють лише на здобич, не захищену панциром, або зовсім не харчуються. Місяця через півтора цоколі костеніють, а в їхніх основах знову з'являються зародки зубів, які ростуть усередині злитих між собою цоколів, поступово руйнуючи їх аж до нової зміни.